

10. <http://ukrart.lviv.ua/konkurs11.php>

Стаття надійшла до редакції 25.04.2013

Ильченко Ю.Ю., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко
**РАССКАЗЫ ЧАКА ПАЛАНИКА В ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ
ИНТЕРПРЕТАЦИИ ИЛЬИ СТРОНГОВСКОГО**

В статье на основе рассказов "Под прикрытием" и "Кишки" Чака Паланика в переводе Ильи Стронговского рассматривается вопрос об индивидуальном стиле писателя и его объективном воспроизведении переводчиком.

Ключевые слова: *индивидуальный стиль, перевод художественного произведения, адекватность перевода, переводческая интерпретация.*

Ishenko Y.Y., stud.,
Institute of Philology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
**SHORT STORIES BY CHUCK PALAHNIUK IN ELIASH
STRONGOWSKI'S INTERPRETATION**

This article studies the issue of a writer's individual style and the adequacy of its reproduction by a translator. Chuck Palahniuk's short stories "Foot work" and "Guts" and their Ukrainian translations done by Eliash Strongowski provide the basis for the work.

Key words: *individual style, translation of literature, adequacy of translation, translator's interpretation.*

УДК 82-84=411.21

Ітани О., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ОПТИМІЗАЦІЯ КРИТЕРІЇВ КЛАСИФІКАЦІЇ
АРАБСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ**

Статтю присвячено дослідженню проблем визначення критеріїв класифікації арабських народних формул вторинної номінації, якими є прислів'я, та способу їхньої оптимізації з позицій нових перспективних напрямків пареміології, що дають змогу не лише сформулювати систему розподілення цих мовних об'єктів за типами, класами, групами

відповідно до визначених ознак, але й окреслити оптимальний алгоритм укладання спеціальних словників.

Ключові слова: прислів'я, народні формули вторинної номінації, оптимізація критеріїв класифікування, логіко-семантична структура.

Прислів'я – це більше ніж стійкі вирази, що відображають матеріальний та духовний складники культури народу, це своєрідний мікросвіт, що містить у собі "і моральний закон, і здоровий глузд, виражені в короткому вислові, які заповідали предки як настанову нащадкам" [Буслаев 1954, 37]. Прислів'я багатогранно відображають усі сторони національного буття народу – систему цінностей, суспільну мораль, особливості світосприйняття, у той же час вони яскраво ілюструють спосіб життя, історію, традиції та звичаї.

На думку І.Ю. Крачковського, праця К. Ландберга "Прислів'я та приказки арабського народу" [Landberg 1883] була однією з найпомітніших у цій галузі у Франції періоду ХІХ – початку ХХ ст. [Крачковский 1955, 315 – 316]. Пареміологічний матеріал з його тлумаченням збирався автором у місті Сайда та його околицях, що має багате історичне минуле. Тому така робота із збирання народних формул вторинної номінації мала не лише велике етнографічне значення, але відкрила новий етап в арабській діалектології.

Арабська народна мудрість знаходила своє відображення у яскравих та влучних образах не лише літературної мови, але й народної. Тому увага багатьох учених була прикута до регіональних народних формул вторинної номінації. Зокрема пареміям країн Магрибу були присвячені дослідження М. Бен Шебена "Прислів'я та приказки Алжиру і Марокко" [Ben Cheneb 1905 – 1907], З. Брюно – "Прислів'я та загадки арабів Рабату" [Brunot 1928], Е. Вестермарка – "Дотепність і мудрість у Марокко: дослідження прислів'їв рідної мови" [Westenmarck 1931]; опис та аналіз прислів'їв Лівану відображений у праці А. Фрайха "Сучасні ліванські прислів'я" [Frayha, 1953]; Буркхардт Дж. Л. розкриває сутність пареміологічного матеріалу єгипетського народу у роботі "Арабські прислів'я: або, манери та звичаї сучасних єгиптян" [Burckhardt, 2010] та ін.

Проблеми арабської фразеології та пареміології розглядаються в зарубіжній арабістиці у дослідженнях аль-Аміда [العمد 1978],

Бараката, аль-Майдані, аль- Фатаха [الفتاح 2009], аль-Мубаррада, Ібн Мансура, ат-Тікріті, аль-Фахурі [الفاخوري 1998], Фрайха [Frayha 1953]; у вітчизняній – у працях І.А. Амір'янца, В.Д. Ушакова, Г.Ш. Шарбатова, Г.Л. Пермякова та ін. Однак здебільшого ці роботи є своєрідними лексикографічними описами народних формул вторинної номінації.

Прислів'я як об'єкт дослідження у багатьох галузях гуманітарного знання та як об'єкт інтересу з боку різних представників суспільства потребують пошуку оптимальному способу їхньої класифікації для полегшення роботи з фактичним матеріалом у відповідних збірниках народних формул вторинної номінації. Таку потребу відчувають не лише користувачі збірників та словників, що містять прислів'я, але й їхні укладачі.

Будь-яка класифікація прислів'їв умовна, адже критерії, які лежать в їхній основі, не мають уніфікованого та універсального характеру. Розрізняють такі основні критерії класифікації прислів'їв:

- 1) за алфавітним порядком;
- 2) за ідейно-тематичним характером;
- 3) за місцем та часом збирання;
- 4) за ознакою походження;
- 5) за логіко-семантичною структурою.

Кожний із згаданих критеріїв класифікування має свої позитивні та негативні сторони, але жодний із них не має комплексного підходу. Тому в цій статті після аналізу основних критеріїв, буде зроблена спроба віднайти оптимальний варіант критерію змішаного типу класифікації народних формул вторинної номінації. Слід відзначити, що потреба в такому пошуку не обмежується лише зручностями для читачів, укладачів або редакторів, питання про наукову класифікацію прислів'їв актуальне для сучасної пареміології.

Відповідно до визначених критеріїв виділяють такі класифікації прислів'їв:

1. Алфавітна класифікація, що вимагає розміщення прислів'їв у алфавітному порядку залежно від початкових літер першого слова. За таким принципом розташовані прислів'я у більшості збірників та словників. Незаперечною зручністю алфавітної системи є її простота у використанні та укладанні. Однак за такого способу розміщення, по-перше, різні варіанти

одного і того ж прислів'я, що починаються з різних літер, потрапляють у різні місця збірника, а по-друге, нівелюються важливі ознаки прислів'їв.

2. Ідейно-тематична класифікація передбачає розподіл прислів'їв за ідеями та темами висловлювання, тобто за їх змістовим наповненням. Ця класифікація дає змогу відволіктися від багатьох зовнішніх елементів вислову і звернути увагу на більш істотну змістову семантику. Проте ця система також не позбавлена недоліків. По-перше, більшість прислів'їв уживаються в переносному значенні, а тому не можуть бути втиснуті в рамки однієї вузької теми. По-друге, всі ідейно-тематичні класи взаємно перехрещуються і тому не дають однозначного рішення. Такий поділ дуже умовний, адже кожний дослідник та укладач збірки суб'єктивно вирішує належність прислів'я до того чи іншого класу.

3. Монографічна класифікація будується на групуванні прислів'їв за місцем або за часом їх збирання. Ця система є незамінною у процесі детального дослідження окремих історичних аспектів наукових спостережень, але, як і дві попередні, вона абсолютно не гарантує відсутності численних повторів і внутрішньої невпорядкованості.

4. Генетична класифікація розділяє пареміологічний матеріал за ознакою походження, зокрема за мовою та народом, що його створив. Генетична класифікація, надзвичайно корисна з погляду історичного вивчення пареміології кожної національної мови, але, на жаль, вона не може охопити всіх пареміологічних одиниць, бо далеко не завжди можна навіть у спеціальних дослідженнях точно встановити джерело виникнення того чи іншого вислову.

5. Логіко-семантична класифікація заснована на аналізі пареміологічного матеріалу як знакової системи, особливість якого полягає у тому, що досліджують і відокремлюють лише ті властивості народних формул вторинної номінації, які дають змогу конструювати формалізовані прислів'я й абстрагуються від дослідження інших їхніх функціональних характеристик. Більшість прислів'їв вкладаються в рамки логіки. Ця класифікація була використана для дослідження прислів'їв басків [Тищенко 2003, 366 – 376] та передбачала визначення таких типів прислів'їв:

- аподиктичні;
- асерторичні;
- деонтичні;
- алетичні;
- темпоральні;
- еквівалентні;
- диференційні;
- аксіологічні;
- імплікаційні;
- контрарні [Тищенко 2007, 142].

Результати застосування цієї класифікації щодо арабських народних формул вторинної номінації позначаємо у таблиці.

№	Логіко-семантичні типи прислів'їв	Коротка характеристика	Приклади арабських прислів'їв та їхній переклад
1.	Аподиктичні (загальні)	Стала, загальна якість	لكل سؤال جواب. На кожне питання є відповідь.
2.	Асерторичні (екзистенційні)	Існування явища	الصحة تاج على رؤوس الأصحاء لا يراه إلا المرضى. Здоров'я – це корона на головах здорових людей, яку бачать хворі.
3.	Деонтичні (спонукальні)	Припис, спонукання	اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد. Проси знання з колиски і до могили.
4.	Алетичні (що позначають можливості)	Вагання, сумнів	إن المقدرة تذهب الحفيظة. Сила (можливість помститися) заспокоює гнів.
5.	Темпоральні (часові)	Якість, змінна у часі	لا يشبع عالم من علم حتى يكون منتهاها الجنة. Вчений не насититься знаннями, поки не досягне раю.
6.	Еквівалентні (рівнозначні)	Збіг, тотожності й аналогії	العقل السليم في الجسم السليم. Здоровий дух у здоровому тілі.

7.	Диференційні (відмінні)	Незбіг, відмінності	القوي يعمل والضعيف يتمنى. Сильна людина працює, а слабка бажає.
8.	Аксіологічні (оцінкові)	Оцінка	الأفعال أبلغ من الأقوال. Справи більш красномовні, ніж слова.
9.	Імплікаційні (умовні)	Умова	من حفر بئرا لأخيه وقع فيه. Хто викопав яму своєму брату, той впаде у неї.
10.	Контрарні (протиставні)	Протиставлення	يصون الكريم شرفه ويصون الجاهل ماله. Благородна людина захищає свою честь, а нікчемна – гроші (майно).

Кожна з описаних класифікацій має свою вузьку сферу застосування, але їхня сукупність може сформувати основу для створення оптимальної об'єктивної класифікації для укладання збірників або словників народних формул вторинної номінації.

Пропонуємо поєднати згадані критерії для класифікації арабських прислів'їв. Арабські народні формули вторинної номінації можуть бути представлені в межах одного збірника таким чином: за основу пропонується взяти 10 основних логіко-семантичних типів, кожний із яких буде поділено на однакові ідейно-тематичні класи, у рамках яких прислів'я будуть розміщені в алфавітному порядку, та у випадку встановлення монографічної або генетичної довідки коротко вказати цю інформацію для окремої пареміологічної одиниці.

Такий підхід дає змогу більш комплексно розглянути структуру укладання збірників та словників народних формул вторинної номінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Буслаев Ф. И.* Русские пословицы и поговорки, собранные и объясненные / Буслаев Ф. И. – М., 1954. – с. 37.
2. *Кондаков Н.И.* Логический словарь-справочник / Кондаков Н.И. – М.: Наука, 1976. – 720 с.
3. *Крачковский И.* Избранные сочинения / Крачковский И. – М. – Л., 1955 – с. 315-316

4. *Тищенко К. М.* Основы мовознавства : системний підручник / Костянтин Тищенко; КНУТШ. – Київ: Київський університет, 2007. – 304 с.
5. *Тищенко К. М.* Логіка суджень у прислів'ях басків // Проблеми семантики слова, речення та тексту: Зб. наук. праць. – Вип. 9. – К.: КНЛУ, 2003. – с. 366 – 376.
6. *Ben Cheneb M.* Proverbes arabes de l'Algerie et du Maghreb / M. Ben Cheneb. – Paris: E. Leroux, 1905 – 1907 – 301 p.
7. *Brunot Z.* Proverbes et dictons arabes de Rabat / Brunot Z. – Paris, 1928 – p. 59 – 121
8. *Burckhardt J. L.* Arabic Proverbs: Or, The Manners and Customs of the Modern Egyptians / Burckhardt J. L. – Cambridge University Press, 2010 – p. 246
9. *Frayha A.* Modern Lebanese Proverbs. Collected at Râs el-Metn, Lebanon. Collated, Annotated and Translated to English / Frayha A. – American University of Beirut, 1953
10. *Landberg C.* Proverbes et dictons : du peuple Arabe / Landberg C. – Dar Sader, Beirut 1883–p. 458
11. *Landberg C.* Proverbes et dictons de la province de Syrie, section de Şaydâ. Leide: Brill, 1883 – p. 458.
12. *Westermarck E.* Wit and wisdom in Morocco : a study of native proverbs, New York: Horace Liveright, 1931 – p. 464.
13. محمود إسماعيل صيني, ناصف مصطفى عبد العزيز, مصطفى أحمد سليمان . معجم الأمثال العربية . مكتبة لبنان ناشرون – بيروت ، ١٩٩٢ ، ١٨١ ص
14. حنا الفاخوري . الحكم والأمثال . الطبعة الرابعة دار المعارف – ١٩٩٨ – القاهرة
15. هاني العمدة ، الأمثال الشعبية الأردنية ، وزارة الثقافة و الشباب – عمان ، ١٩٧٨ ، ص ٧٢٢
16. سَيِّد صديق عبد الفتاح ، حكم .. وامثال .. و نوادر من بطون التراث . مكتبة مدبولي – القاهرة ، ٢٠٠٩ ، ص ٦٨٦

Стаття надійшла до редакції 26.04.13.

Итани Е., асп.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

КРИТЕРИИ КРАССИФИКАЦИИ АРАБСКИХ ПОГОВОРОК

Статья посвящена исследованию проблем определения критериев классификации арабских народных формул вторичной номинации, которыми являются пословицы, и способу их оптимизации с позиций новых перспективных направлений паремологии, позволяющие не только сформировать систему распределения этих языковых объектов по типам, классам, группам в соответствии с определенными признаками, но и определить оптимальный алгоритм составления специальных словарей.

Ключевые слова: пословицы, народные формулы вторичной номинации, оптимизация критериев классифицирования, логико-семантическая структура.

Itani E., postgraduate
Institute of Philology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

OPTIMIZING CLASSIFICATION CRITERIA OF ARABIC PROVERBS

This article is dedicated to the problems of determining the classification criteria for Arabic folk formulas of secondary nomination, which are proverbs, and the way to optimize them in accordance with the new directions of paremiology that allow to create a system of distribution of these linguistic objects to types, classes, groups according with certain characteristics, but also to define the optimum algorithm for making special dictionaries.

Keywords: proverbs, folk formulas of secondary nomination, optimizing the classification criteria, logical and semantic structure.

УДК 81'25-31=111=161.2

Кавун Н.Л., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ (на матеріалі роману Девіда Мітчелла "Сон номер 9" в перекладі Олексі Негребецького)

У статті йдеться про особливості художнього перекладу неологізмів та оказіоналізмів з англійської мови на українську, наводяться приклади цих перекладацьких трансформацій у українському перекладі роману Девіда Мітчелла "Сон номер 9".

Ключові слова: неологізми, оказіоналізми, художній переклад, роман.

Термін *неологія* був уведений у лінгвістику французьким мовознавцем Л. Мерсьє ще в кінці XVIII ст. Проте й досі не існує чіткого та загально-прийнятого тлумачення неологізмів.